

סתיו מתכווץ. גשם ראשון. שלכת. שבוללים וחלונות. עורבים ונחיליאלים, שוב תוכל לשמוע את שזון החול". מבוא זה אומר כבר הכל. הוא מבשר את היום ואת הלילה. הדם שבשמיים, בלב התכלת הנוהרת, הוא המוקד לתחושות החריפות אשר בלב הדמויות.

לאחר פתיחה זו מתמשכת העלילה בהגיגה הפנימי, עד שהיא באה אל הקץ הטראגי. אך אין טראגיות זו שלטת בכל דרכו של הסיפור. כדי להסיח את הדעת כביכול פונה תלפו לעניינים צדדיים, ואז הטראגדיה מוזחת ומפנה מקומה לאירועים ממין אחר לגמרי. הקשר העלילתי נשמר באמצעות דמותו של האח אהוד, שלכאורה רחוק הוא מהיות הדמות המרכזית בעלילה, אך למעשה הוא גיבורה הנעלם והגלוי, והמחשת מותו כטייס מוצגת בסופה ובראשיתה של העלילה באורח עזרושם.

אותו הווי ארצישראלי "עתיק" שמור בסיפורי-צפת של גדעון תלפו, שבהם ריחותיו של היישוב הישן מבשמים את האווירה. יודע המחבר "לערבב" אותם עם כתיבתו המודרנית ולהסתייע בהם בהעלאת דמויות חיות, ערניות, המעשירות את העלילה. "סבא קצר אפיים" הוא טיפוס מוצק ונוקשה, ועם זאת מעורר-חיבה.

בסיפורים האחרים מפליג תלפו למרחקים כדי לתאר (מנסיבנו, כנראה) אנשים העומדים לגורלם על אדמת-נכר. צביון המקום ממלא גם כאן תפקיד חשוב בהעלאת נפתח ליהן של דמויות, אלא שבנופים אלה אין המחבר שולט באותה מידה שהוא שולט בנופי ארצו שלו. לא פעם מתעורר כאן הרושם שתלפו לא עיכל את גיבוריו ואת עלילותיהם די-הצורך.

אביב מוקדם בעיר

ד"ר ואלריה שטארק ידועה מספריה הקודמים ומסיפוריה על חיים ועל מוות במחנות השמדה נאציים. בספרה "אביב מוקדם בעיר"

זה התמודדה המסוררת עם החומר ולא הרשתה ליצר-המליים וההמצאות לדחוף את השיר למורדות ולפסגות שיפורוהו לכל רוח. ז. ג.

מירודים

סיפוריו של גדעון תלפו באים לתאר מצבים מוגדרים שמהם יש ללמוד על הנפשות הפועלות. דרכו התיאורית מתכוונת לרכוז את הזרקור באירועים חד-פעמיים, המחזיקים בתוכם את המפתח לעלילה חלקית ובלתי-מושלמת. האפיקה הקצרה מסייעת בידי תלפו להרחיב את היריעה ולהסביר את כוונותיו, בנוסף לאווירה המלאה גונים רבים. לפעמים—כשהוא מפליג אל זכרונותיו המעורגים בנוף הארצישראלי—הוא משחזר את מראות ילדותו ומצייר בצבעים עזים את תחושותיו מאותם הימים. בסיפורים העוסקים בהזוה מעלה תלפו רגעי-משבר ועושה אותם אבני-פינה שלחשיפת הדמויות ולניתוח איש-יותו. בשני סוגי הסיפורים שבקובץ אשר לפנינו מגלה תלפו כשרון ניכר ויודע הוא לרקום את רקמתו של הסיפור הקצר.

בכל עלילה משתדל המחבר להתאים את הסגנון לדמויות ולפעילותן, בתיאורים ממחזי-הילדות נשאר הוא נאמן להווי של פתח-תקוה. עצם הפתיחה של הסיפור "שזון-החול" מלאה כבר מראות וקולות של ראשית ושל אחרית, של חיים ושל מוות, המקיפים את העלילה. "רטט שחרית, קרן אור מפזות, כתמי זהב, שמש גדולה ותכלת זוהרת כמו עדי-בליקן, וכבר דמדומים, דם בשמיים. וכבר קדרות, אימה חשכה וצמרמורת בלב. הנה כך כלה האור. אוזל, נמוג, כחלום. הד בשדות רחוקים. משק כנפי ציפור-נוד. הארון גם הוא מורד מהר מדי. נקישות מעדרים, העפר נותן נהי-קולו. רגבובי, שחור, תחוח. עפר-מוות. העלים מפרכסים צהובים, כפתקי-ניחומים, רחף וצנזח על פרחי-הטיס, המדג-לים רובים בעמידת-דום אבלה, המיית-רוח.

* גדעון תלפו: מירודים מפורט-סעיד (סיפורים); הוצאת אגודת שלם, ירושלים, 1972; 172 עמ'.

* ואלריה שטארק: אביב מוקדם בעיר (רומן); הוצאת עקד, 1972; 278 עמ'.